श्रावणी

(पाऊसावरील कवितांचा संग्रह)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

श्रावणी (पाऊसावरील कवितांचा संग्रह)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई - ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी - ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट-२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर - ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे - ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : माघ कृ. द्वादशी, शके १९४५
गुरुवार, दि. ०७ मार्च, २०२४

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १-एन, सेक्टर ए, एन-१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर - ४३१००३.
भ्रमणध्वनी - ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-971022-3-3

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/-**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

‘श्रावणी : माझ्या मनातला पाऊस’

पाऊस म्हणजे माझ्या जीवनातील सर्वात शांत, पण सर्वात बोलका ऋतू. तो येतो तेव्हा फक्त आकाशच भिजत नाही, मनही ओलं होतं. ’श्रावणी’ हा माझ्या कवितांचा संग्रह जरी असला, तरी तो माझ्या मनाच्या नादमय ध्वनींचं प्रतिबिंब आहे. ही फक्त पावसावर लिहिलेली कवितांची शृंखला नाही – ही त्या प्रत्येक क्षणाची कहाणी आहे, ज्या क्षणी मनाने निसर्गाला शब्द दिले आणि निसर्गाने मनाला अर्थ दिला.

पाऊस नेहमीच माझ्या लेखनात असतो. कधी पार्श्वभूमीवर, कधी विषय म्हणून, कधी मात्र माझ्या आतून वाहणाऱ्या अश्रूंसारखा, निःशब्द, गहिवरलेला. लहानपणीचा पाऊस म्हणजे आनंद. शाळेत जाताना छत्री उलटून जाणं किंवा दप्तर ओलं झालं तरी हसणं, या सगळ्यांतून पावसाने मला जगण्याची पहिली शिकवण दिली ‘स्वतः भिजूनही इतरांना थंडावा देणं.’

म्हणूनच ‘श्रावणी’ लिहिताना मला असं वाटलं, जणू प्रत्येक कविता माझ्यातून नाही, तर त्या पावसाच्या ढगांतून उतरतेय. कधी गारव्यासारखी, कधी वीजेसारखी, कधी गारव्यात गुंतलेल्या उष्णतेसारखी.

‘श्रावणी’ हा शब्द जसा उच्चारतो, तसा एक गंध पसरतो – मातीचा, भावनेचा, स्मृतीचा. हा संग्रह त्या मातीचा सुगंध जपतोय, ज्यावर माझ्या भावना पावसासारख्या झरल्या. या कवितांमध्ये तुम्हाला फक्त पाऊस दिसणार नाही, तर त्यात दडलेलं मनाचं हवामान दिसेल. कधी ढगाळ, कधी धूसर, कधी चमचमणारं, कधी शून्य शांततेत हरवलेलं.

कविता लिहिताना मी नेहमी एक गोष्ट करते – प्रत्येक कवितेखाली दिनांक आणि वेळ नोंदवते. कारण माझ्या मते कविता ही केवळ कल्पना नसते, ती एक क्षणभंगुर अनुभूतीचा ठसा असते. त्या क्षणी काय वाटलं, कुठे होते, कसा होता पाऊस हे सगळं त्या नोंदीत जिवंत राहतं. हा क्षण म्हणजे कवितेचा जन्मवेळ

आणि ‘श्रावणी’तील प्रत्येक कवितेचा जन्म एका विशिष्ट ओल्याचिंब क्षणी झाला आहे. या संग्रहाचं वेगळेपण म्हणजे – कवितांबरोबरच त्यांना मिळालेल्या रसिकांच्या प्रतिक्रिया मी या पुस्तकात समाविष्ट केल्या आहेत. कारण माझ्यासाठी कविता ही एकतर्फी संवाद नाही. ती संवाद आहे. कवी आणि रसिक यांच्यातला भावस्पर्शी पूल. कवी मनातलं सांगतो, रसिक ते वाचून पुन्हा कवीच्या मनाशी बोलतो आणि त्या दोन प्रतिसादांमध्येच कविता पूर्ण होते.

माझ्या मते, ‘श्रावणी’ हे जगातील पहिलं असं प्रयोगशील पुस्तक आहे, ज्यात प्रत्येक कवितेखाली दिनांक, वेळ आणि त्यावर रसिकांच्या प्रतिक्रिया छापल्या आहेत. हे केवळ तांत्रिक वैशिष्ट्य नाही, तर ही कवितेच्या जीवनप्रवाहाची नोंद आहे. कारण प्रत्येक कविता एक दिवस, एक वेळ आणि एक मनस्थिती घेऊन जन्मते आणि नंतर ती दुसऱ्या मनात रुजते.

पाऊस हे केवळ निसर्गदर्शन नाही, तो एक भावदर्शन आहे. ‘श्रावणी’च्या कवितांमध्ये तुम्हाला आढळतील – पहिल्या सरींचा आनंद, विरहातील ओल्या आठवणी, एकांताचा निळसर विस्तार आणि नंतर येणाऱ्या इंद्रधनुष्याचा आत्मविश्वास. कधी ही कविता प्रेमाची होते, कधी आत्मसंवादाची, कधी दार्शनिक चिंतनाची. कारण पाऊस सगळं काही सांगतो, फक्त ऐकणाऱ्याचं मन भिजलेलं हवं.

‘श्रावणी’तील अनेक कविता मी रात्रीच्या सरीत लिहिल्या. अंधारात पडणाऱ्या सरींचा नाद म्हणजे जणू शब्दांच्या तालावर चाललेली कविता. त्या नादात मी माझ्या मनातील पावसाशी संवाद साधते. तो विचारतो ‘तू का लिहितेस?’ आणि मी म्हणते ‘कारण तू पडतोस.’ माझं लिहिणं म्हणजे त्याचं पडणं आणि त्याचं पडणं म्हणजे माझं लिहिणं दोघांचं नातं इतकं अबोल, तरी इतकं खोल आहे.

या कवितांत कधी स्मृतींचा ओला सुगंध आहे तर कधी आशेच्या थेंबांचा प्रकाश. कधी अश्रूंचं जड रूप, तर कधी हसण्याचं हलकं दव. कधी वाटतं हा पाऊस बाहेर नाही, तो माझ्या आत कोसळतोय. शब्द थेंब बनतात, भावना ढग होतात आणि मन आकाश बनतं.

‘श्रावणी’ लिहिताना मला जाणवलं – कविता म्हणजे पावसासारखीच असते. ती पडते तेव्हा तिला थांबवता येत नाही आणि पडल्यावर तिला विसरता

येत नाही. ती मातीला सुगंध देते, मनाला अर्थ देते आणि आत्म्याला एक नवीन दिशा देते. हीच दिशा माझ्या लेखनाची प्राणशक्ती आहे.

'श्रावणी' म्हणजे माझ्या अंतर्मनातील ओलसर आकाश, जिथं भावना ढग बनतात आणि शब्द सरी होतात. पुस्तक पूर्ण झालं तेव्हा मला असं वाटलं, जणू पहिल्या सरी आल्या, आणि मी पुन्हा नवी झाले. प्रत्येक कविता एक थेंब आणि त्या थेंबांत माझं जगणं, माझं प्रेम, माझा विरह, माझं चिंतन सगळं काही साठलेलं आहे.

'श्रावणी' हे माझं फक्त पुस्तक नाही, ते माझ्या आत्म्याचं प्रतिरूप आहे. ते वाचताना तुम्हालाही पावसाची झुळूक लागो, तुमचं मनही चिंब भिजो आणि तुम्हीही थोडं 'श्रावणी' व्हा - भावनांनी ओले, शब्दांनी सुगंधित आणि मनाच्या आकाशात कोसळणारे.

- डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

‘श्रावणी : मनाच्या आकाशातील पावसाचा गंध’

पाऊस...

हा शब्द उच्चारला तरी मनात काहीतरी वितळतं, काहीतरी उमलतं, आणि काहीतरी शांत होतं. कधी डोळ्यात पाणी येतं, तर कधी ओठांवर हसू. पाऊस म्हणजे भावनांचा सर्वात सुंदर रूपक आणि या रूपकाला शब्द देण्याचं सामर्थ्य ज्यांच्या लेखणीत आहे, त्या म्हणजे – डॉ. मंजूषा कुलकर्णी.

‘श्रावणी’ हा त्यांचा काव्यसंग्रह म्हणजे पावसाच्या ऋतूचा शब्दमय उत्सव आहे. या संग्रहातले शब्द ओले आहेत, पण नाजूक नाहीत; ते खोल आहेत, पण अति गंभीर नाहीत. ते साधेपणातले गहिरे भाव व्यक्त करतात – जणू ढगांनीच शब्दांना आपला गंध दिला आहे.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या लेखणीतून वाहणारा पाऊस हा केवळ ऋतुचक्राचा नव्हे, तर भावनांचं चक्र आहे. त्यांच्या कवितांमध्ये आपण पाहतो कधी पहिला पाऊस आणि पहिलं प्रेम, कधी ओल्या मातीतलं बालपण, कधी ढगाखाली झपाटलेलं मन आणि कधी ओल्या वाऱ्यांनी वाहत गेलेली विरहाची चिठ्ठी. या सगळ्यांमधून एकच गोष्ट उमटते – कवयित्रीचा अंतःकरणाचा आवाज. त्या पावसात भिजतात, पण सुकवत नाहीत; त्या ओलाव्याला शब्द देतात, पण भावना गाळत नाहीत.

‘श्रावणी’ हा संग्रह म्हणजे एकाच वेळी निसर्गकाव्य आणि मनकाव्य. त्यात निसर्गाच्या हालचालींमध्ये मानवी मनाचं आरसेपण दिसतं. डॉ. मंजूषा यांच्या कवितांमध्ये पाऊस केवळ ढगांचा नव्हे, तर मनाच्या मेघांचा असतो. कधी त्यांच्या कविता ढगांसारख्या धुसर असतात, कधी विजेसारख्या चमकदार, कधी रिमझिमसारख्या नाजूक, तर कधी मुसळधार अश्रूंप्रमाणे ओथंबलेल्या.

या संग्रहातील प्रत्येक कविता म्हणजे एक अनुभवाचा थेंब. प्रत्येक थेंबाचं स्वतःचं रूप, स्वतःचं नाद, आणि स्वतःचा गंध आहे. कधी हा पाऊस अंगावर कोसळतो, तर कधी मनावर झेपावतो. कधी तो धुळकट स्मृती धुऊन टाकतो, तर कधी हरवलेली ओल परत आणतो. या कवितांमध्ये पावसाचा संगीत, पावसाचा तत्त्वज्ञान आणि पावसाचा स्पर्श, तीन्ही घटक एकत्र गुंफलेले आहेत.

'श्रावणी' म्हणजे काळाच्या ओघात साठलेली पावसाची स्मृती. ही केवळ ऋतुची कविता नाही, तर त्या ऋतूने स्पर्श केलेल्या प्रत्येक मनाची कहाणी आहे. कवयित्रीच्या शब्दांत पाऊस केवळ निसर्गाचा घटक नाही, तर एक भावनिक प्रतिमा आहे. त्या प्रत्येक कवितेत पाऊस काहीतरी सांगतो – कधी आशेचं गाणं, कधी विरहाचं मौन, कधी स्मृतीचा ओलसर ठसा, कधी श्रद्धेचा थेंब. कवयित्रींच्या लेखणीतून निर्माण होणारा हा पावसाचा नाद शब्दांच्या पलीकडे जातो. तो वाचकाच्या मनात भिजतो.

'श्रावणी' वाचताना वाचक फक्त कविता वाचत नाही, तर स्वतःच्या आयुष्यातील काही पावसाळे पुन्हा जगतो. कवयित्रीच्या ओळींमध्ये आठवणींची चिमूटभर ओल आहे, आणि अनुभवाचं आभाळभर पाणी आहे. या संग्रहाचं आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे – कविता आणि रसिकांच्या प्रतिक्रिया या दोन्हींचा सुंदर संवाद. प्रत्येक कवितेनंतर रसिकांनी व्यक्त केलेल्या भावना जणू त्या पावसावर पडणाऱ्या प्रतिध्वनीच्या थेंबांप्रमाणे आहेत. त्या प्रतिक्रियांमुळे कवितांना नवं आयुष्य मिळालं आहे आणि या सर्व प्रतिक्रियांखाली – कवयित्रीने कवितेच्या रचनेचा दिनांक आणि वेळ नोंदवलेली आहे, जे जगात फारच क्वचित दिसतं. हा प्रयोग म्हणजे कविता, काळ आणि रसिक यांचा त्रिवेणी संगम.

या संग्रहात आपण बघतो पाऊस केवळ ओलावाच देत नाही, तर तो शब्दांना जीवन देतो. कविता म्हणजे पावसाचं प्रतिबिंब कधी थेंबात, कधी धारात, कधी शांततेत, कधी गोंधळात आणि म्हणूनच 'श्रावणी' वाचताना आपण एका नव्या संवेदनाक्षम जगात प्रवेश करतो जिथं ढग विचार बनतात आणि पाऊस भावना.

डॉ. मंजूषा यांच्या कवितांमध्ये एक अद्भुत लय आहे. त्या लयीत पावसाचा नाद मिसळलेला आहे, कधी ओंजळीत थेंबांसारखा, कधी खिडकीवर टपटपणाऱ्या आवाजासारखा. ही लय वाचकाला अंतर्मुख करते आणि नंतर हलकीशी हसू देते. पाऊस जसा जीवनाचं प्रतीक आहे, तसाच या कवितासंग्रहात

तो आशेचा श्वास बनतो. प्रत्येक ओळीच्या टोकाला एक झुळूक आहे आणि प्रत्येक कवितेच्या अंतर्मनात एक आभाळ आहे.

'श्रावणी' हा संग्रह केवळ काव्यनुभव नाही, तर साहित्यिक चिंतनाचा प्रवास आहे. तो दाखवतो की, कविता फक्त भावना नाही, ती एक संवादकला आहे. या संग्रहात कवयित्रीने स्वतःच्या मनाशी, निसर्गाशी आणि रसिकांशी केलेला संवाद हा इतका आत्मीय आहे, की वाचकही त्या संवादाचा भाग बनतो.

पावसाचे थेंब जसे झाडांच्या पानांवर, गालांवर, किंवा मातीवर थांबतात, तसंच या कविता वाचकाच्या मनात थांबतात. कधी शांती देतात, कधी विचार निर्माण करतात, कधी आठवणी परत आणतात. पण प्रत्येक वेळा त्या काहीतरी स्पर्शून जातात आणि हाच स्पर्श म्हणजे या संग्रहाचं खरं नाव – 'हृदयस्पर्शी श्रावणी.'

या संग्रहाचं सौंदर्य इतकंच नाही की त्यात पावसाचं वर्णन आहे, तर त्यात आहे मानवतेचं नाते. पाऊस इथे प्रेमाचा प्रतीक आहे, कृतज्ञतेचा संकेत आहे, आणि जीवनाचा उत्सव आहे.

डॉ. मंजूषा यांच्या लेखणीने पावसाच्या प्रत्येक रूपाला आत्म्याचं रूप दिलं आहे. त्यांनी ढगांच्या आवाजात शब्दांचं संगीत मिसळलं आहे आणि त्या संगीतातून उमटला आहे हा संग्रह – 'श्रावणी'.

पाऊस आणि कविता यांचं नातं प्राचीन आहे, पण 'श्रावणी' या संग्रहाने त्याला नव्या संवेदनांची उंची दिली आहे. कवयित्रीच्या मनातून वहाणारा हा ओलसर प्रवाह मराठी साहित्यातील एक नवा झरा ठरेल यात शंका नाही. प्रत्येक कविता म्हणजे एक थेंब, प्रत्येक प्रतिक्रिया म्हणजे त्या थेंबाचं प्रतिबिंब आणि दोन्ही मिळून तयार होणारं आरसपाणी म्हणजे 'श्रावणी' भावना आणि शब्दांचा पावसाळा.

डॉ. शुभांगी सतीश खांडेकर
निवृत्त प्राध्यापक, गृहशास्त्र
(शासकीय विदर्भ ज्ञान विज्ञान संस्था)
अंबापेठ, अमरावती

अनुक्रमणिका

१) सुगंध दरवळ श्वासाचा ... १५
२) हे थेंबांचे मोती सुंदर ... १६
३) उघडीप नको आता ... १७
४) पाऊस पडता काही घडता... १८
५) अनुरागासी नवे खुमार ... १९
६) अनुनय भावविभोर ... २०
७) मीही मृण्मयी होते ... २१
८) अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं ... २२
९) रेशमाचं पाणी पाणी ... २३
१०) घर आपुले ... २४
११) एक दवाचे झाड ... २५
१२) बरस बरस हे बरस नभा ... २६
१३) जीव पावसातून गोळा ... २७
१४) प्रिया मनाचा पिसारा ... २८
१५) गोड पाखरू की अप्सरा ... २९
१६) पाऊस म्हणजे काय ... ३०
१७) पाऊस गुडूप व्हावा ... ३१
१८) मधुर मधुरतम माधुर्याची ... ३२
१९) थांब जरा तू राजा वरुणा ... ३३
२०) भीज पावसाची ... ३४
२१) पाऊस म्हणजे गूज जीवाचे... ३५
२२) काळजाचे पिकलेत ओलसर गरे ... ३६
२३) जावळाचे शेत ... ३७
२४) पाऊस हा दुराव्याची दोर कशी तोडी ... ३८
२५) पाऊस वेडा वागे ... ३९
२६) एक गुलाब जो ... ४०
२७) वाट कुणाची पाहते धरणी... ४१
२८) जरा वळून पहावे ... ४२
२९) कविता अळवासारखी ... ४३
३०) चिंब ओल्या वाटेवरती ... ४४
३१) बरवा श्रावण जन्मला ... ४५
३२) भरलेल्या मेघांची तोरणे ... ४६
३३) वर्षाराणीचे चित्र मोहक ... ४७
३४) ये पावसा सुखाने ... ४८
३५) लावण्ये घडविले ... ४९
३६) बेभान नको होऊस तू फार ... ५०
३७) पाऊसधारा ओलित वारा... ५१
३८) प्रेम उतरले हवे हवे ... ५२
३९) स्मृती ओलसर उरते ही ... ५३
४०) किती पावसाळे हे यावे ... ५४
४१) मनातल्या श्रावणाला ... ५५
४२) थेंब थेंबा थेंबायन ... ५६
४३) नाहलेली जलपरी ... ५७
४४) स्त्री असे ऐसी सुजन्मा ... ५८
४५) आषाढातील पाऊसधारा ... ५९
४६) येरे येरे तू पावसा ... ६०
४७) तुझे येणे वळवाचा पाऊस... ६१
४८) मनी श्रावण हा राही ... ६२
४९) अधीर मन ... ६३
५०) पागोळ्यांचा नाद झरे ... ६४

५१) धरतीचे ओलेपण ... ६५

५२) डोळा पाऊस मावेना ... ६६

५३) मारू नको शर तू मदना रे... ६७

५४) सर वरचढ पडे ... ६८

५५) इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी ... ६९

५६) ओल्या पंखांची झळाळी... ७०

५७) सरी प्रीतीच्या साजना ... ७१

५८) नभ गाभूळ होताना ... ७२

५९) क्षणी सुवास सुखाचा ... ७३

६०) बंद काळजाची कळी ... ७४

६१) कृतज्ञ चरणी राहू ... ७५

६२) डोळ्यात आसवे का ... ७६

६३) सोनचाफ्या गंधबेड्या ... ७७

६४) हातातल्या गुलाबाने ... ७८

६५) जगणे खरे असावे ... ७९

६६) आनंद गंध पाणी ... ८०

(१)
सुगंध दरवळ श्वासाचा

जलधारांच्या अमृतथेंबातुन
ओघळून ये राणी
स्पर्श गारवे मना हवे जे
कोमलांगी तू दे राणी

आज मला जे पुन्हा खुणावे
मीलन मधुतम होताना
गतजन्मीच्या पुण्याईने
फळास ऐसे येताना

शब्द तुझा जो माधुर्याचा
मधुकण भरती तुझ्या मनी
भाव गोडवा झळकत राही
नजरेतून तव प्रीतकणी

का लज्जेचा पडदा धरीशी
अंग चोरीशी मिठीतुनी
मिटल्या लोचनी स्वप्न रंगविशी
धीर धरावा किती कुणी

ओलेत्या अंगास शहारा
सुगंध दरवळ श्वासाचा
देती पापण्या खडा पहारा
सत्य क्षण की भासाचा

बरस बरसू दे वर्षावातून
मेघ दाटल्या हृदयासी
बाहुंमध्ये ऋतू सांभाळीन
अधरामृत दे सदयासी

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(२)
हे थेंबांचे मोती सुंदर

हे थेंबांचे मोती सुंदर
टपटप ओघळले
स्वर्गामधले नितळ हे मौक्तिक
जळ होऊन घळले

छळल्या होत्या उन्हे पानुल्या
झाडांच्या कवळ्या
सुकल्या होत्या रुसल्या होत्या
फुलण्याआधी कळ्या

जलधारांची सरगम छेडत
सूर मल्हार होई
हरकती मुरक्या घेत ही वर्षा
गाणे पावशी गाई

स्पर्श गारवे रंग ते हिरवे
थेंब किती बरवे
ओघळताना अन् घळताना
गळणे किती भरवे

फिरते फिरते चक्र नभातून
घन गंभीर आवाज
वर्षामधुनी चारमास ही
धरा सजवते साज

दि.२४/०६/२०२४
सकाळी ०७.०९ वा.

(३)
उघडीप नको आता

भरलेल्या आभाळाची
उघडीप नको आता
बरसू दे मोकळे ते
भरलेला सरी भाता

टपटप सरसर
कोसळती धारा गारा
आता निवेल युगाचा
आत पोळलेला वारा

जखमांची मोजदाद
कुणी कधी केली नाही
बोचलेले तनमनी
खोलवर व्रण काही

त्याला मिळू दे गारवा
मेघ शीतल तू हो ना
तुझ्या प्रीत वर्षावी
मन घेतंय मागोवा

होत श्रावणाची धार
भादवाचा पूर यावा
विरहाचा पक्षी आता
उडुनिया दूर जावा

दि.२२/०६/२०२४
रात्री ०९.४८ वा.

(४)
पाऊस पडता काही घडता

भिजल्या हाती धारा येती
शीतल थेंबांचे मोती
मोती कसले आनंदाचे
ठेवा माझ्या ते होती

स्पर्श हवेसे थंडाव्याचे
तुषार उडती हर्षाचे
सोसून दुःखे जातील विलया
झेलून स्वागत वर्षाचे

हाती बांगड्या भिजल्या पुरत्या
भिजले तनमन चिंब पुन्हा
अशात करते प्रेमामधला
काळीज मधुर हा गुन्हा पुन्हा

टपटप पडतील स्वर्गामधल्या
अप्सरांचे ओघळमोती
मातीमधुनी चैतन्याची
उगवून येईल मग ज्योती

संततधारा गंधित वारा
सळसळ पानामधली जी
तशात ऐकून घेशील प्रियवर
प्रियतमा काही वदली जी

पाऊस पडता काही घडता
आयुष्याचे वळण नवे
त्या जलधारा मिश्किल गारा
मीलन त्यातच हवे हवे

दि.१५/०६/२०२४
सकाळी ०५.४० वा.

(५)
अनुरागासी नवे खुमार

तृषार्त धरणीवरती बरसल्या
पाऊसधारा जल्लोषे
कणकण गेला ओलावून हा
अंगोपांगी जल कोशे

थेंब पाणेरी टवटव टपटप
जीवन देती सुकलेल्यां
चैतन्याचे ओघ वाहती
सुख बरसाती मुकलेल्यां

सळसळ सळसळ वाहे धबधबा
झरे नदी होऊन जाती
कीट पतंग नि खग मानुषही
आनंदे जलसुर गाती

अशात हाती हात असावा
प्रियवर कोणी साथीला
दुःख भोगल्या ग्रीष्मालाही
कोंब फुटू दे सुख पातीला

स्वर्ग धरेचे मीलन होता
अंकुर येतील नवजन्मा
पुन्हा नव्याने पल्लव फुटतील
डोलू लागतील नव्या खुणा

चक्र ऋतूंचे फिरते ऐसे
क्षणात शमतील दुःख धुमार
खळी खुलावी कळी उमलावी
अनुरागासी नवे खुमार

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०९.५२ वा.

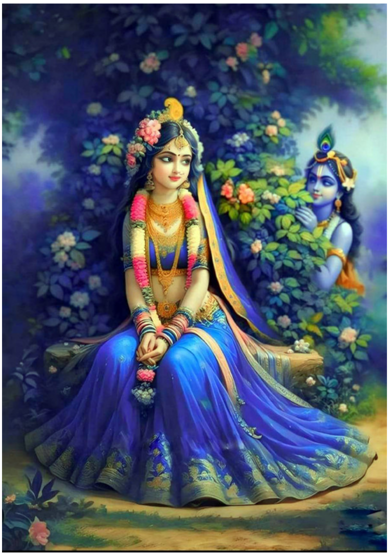

(६)
अनुनय भावविभोर

भरून आल्या आभाळाच्या
मनात दडले काय
कुठे ती लपते दुधात साऱ्या
मधुर मधुरशी साय

लपवून जगतापासून कितीशी
गुपिते उरात खोल
कसे कोणते येतील ऋतू जे
करतील हृदया मोल

सरकून उरकून फिरकून जाती
क्षण कितीसे अगणित
कुणी कुणाचे गतजन्मीचे
होत जाय संचित

बांध टाकल्या काळजातल्या
नदीस भरते पूर
जवळ वाटतो गाव प्रियाचा
होता आजवर दूर

कोसळतील त्या धारा आपसुक
वर्षा हर्षाची
कळतील गीते सुरात नटली
अनुपम स्पर्शाची

ती प्रीती हो अनुप्रीती मग
अनुनय भावविभोर
किती जन्माची वाट पाहतो
चांदणीसाठी चकोर

दि.२१/०६/२०२४
सकाळी ०६.०७ वा.

(७)
मीही मृण्मयी होते

गंध मातीचा ओल्या आला
मनास लुभवून गेला
मन मातीत रुजून येता
कोंब सुखाचा उगवून आला

श्वासासंगे ओलही भरली
रुक्ष तापत्या हृदयात
आत वाहिले शीतल वारे
मंद्र भाव मग उदयात

जिकडे तिकडे जळ सळसळते
रुधिर सुखावून गेले
पहिल्या वहिल्या पावसाने मज
चिंब ओलेती केले

पंख फडफडुन उडले खगही
ओल्या आकाशात
मंद सांज ही पसरून गेली
धुंद स्वप्नराज्यात

किंचित जमले जळ एकत्र
साचून तळुले सान
हळूहळू थेंबांची सरगम
ऋतू मल्हारी गान

पहिला पाऊस गंध नवेली
नवीच मीही होते
मंद दरवळे मृन्मय परिमळ
मीही मृण्मयी होते

दि.०९/०६/२०२४
दुपारी ०३.०० वा.

(८)
अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं

अंजाळून गोंजाळून आभाळ काळं
कुट्ट काळं
बंडाळून खंडाळून वेगात चालं
पाऊस गाळं

क्षितिजाला टेकलेलं सुरव्याचं बिंब
गाली हसलं
लालचुटुक केशराच्या रंगी होत चिंब
खाली बसलं

आता बिगीबिगी घर गाठायाची सुगी
ढग भेसुरलं
अकराळविकराळ आयाळाची फुगी
आकार केसुरलं

भेडवीत गरजत जथ्था चाललेला
रुद्राचं तोंड
काय मनामंदी आ वासुनिया
उसळलं खोंड

गुंडाळून खोपाटीला बांधावं ढगाला
घेत वळकटी
आरडण्या ओरडण्या जागाच नसावी
त्याला नगं बळकटी

कामामंदी काम त्याचं अडगुत व्हतं
गुताडा उगाच
पडणार हाय तर कोसळ खरंच
किती खोळंबा उगाच

दि.०७/०६/२०२४
सकाळी ०८.४९ वा.

(९)
रेशमाचं पाणी पाणी

धुंद पावसाची धार
अंग भिजूनीया गार
चला चला रे पिलांनो
थंडी वाजतेय फार

सारा डोंगर ओघळे
झरझर झऱ्यावाणी
गवताच्या अंगावर
रेशमाचं पाणी पाणी

झाडं अंघोळ करती
स्वच्छ सुंदर दिसती
बीज जमिनीमधले
गोड गालात हसती

पाने पाने चिंब ओली
तरारून मने गेली
रानारानात सुगंधी
माती अत्तरांची झाली

केस अंगावरले हे
असे उभारून आले
करू पानांची छतरी
रान हुडहुडी झाले

या रे पिल्लांनो जवळी
ऊब आईची कवळी
जरा पाऊस पाहू या
त्याची गाणी सोनसळी

दि.०७/०४/२०२४
०९.०४ वा.

(१०)
घर आपुले

कधी होईल घर आपुले
अशा हिरवाईच्या कुशीत
जिथे वाहे खळाळून
झराही स्वतःच्या खुशीत

उन्हांची रांगोळी पडते
घराच्या अंगणी अवखळ
झुळूक वाऱ्याची वाहत ये
सतत गुणगुणणारी चंचल

असा झरतो हा पाऊस बघ
मला भिजवून जाताना
हळूच मैनाही फांदीवर
निरखते मजसी गाताना

झावळ्या झाडांच्या येती
वाकुनी सावली द्याया
छतावर साळुंक्या जमती
झिम्मा फुगड्या खेळाया

सांजेला घरट्यात किलबिल
पिलांना भेटते माय
तुझेही त्याचवेळी रे
घरकुली वळती बघ पाय

मी पडवीत वाट पाहणारी
तुझ्यासाठीच थांबेन
प्रीती पाहून आपुली रे
रातही रोजच लांबेल

नभातील चांदण्या येती
रातीला खाली उतरून
गोडी नात्याची पाहून
किती जातील रे हरखून

घरातील कोन्याकोन्यात
गंधाळून वावर जातील
हिरव्या सृष्टीने गाणी
प्रीतीची बहरा येतील

दि.०२/०३/२०२४
सायंकाळी ०५.२५ वा.

(११)
एक दवाचे झाड

अंगणी माझ्या उमलून आले
एक दवाचे झाड
गार गारवे मोती हसती
मिश्किल थोडे द्वाड

कुणी सान तर कुणी टपोरे
अमृत जल बिंदु
हाती येतील खेळवता मग
समाधान सिंधु

नजरेमध्ये घर करतील ते
स्वप्न साकारताना
रूप जळाचे किती गोडुले
दवास आकारताना

कधी वाटते इवले इवले
रत्न दवाचे झाले
तेज चकाकी अंगोपांगी
मन हे हरखून गेले

हाती यावी दवबिंदूंची
माळ अशी देखणी
किती गोडवा निसर्गात हा
करू त्याची राखणी

दि.०५/०७/२०२४
रात्री ११.३४ वा.

(१२)
बरस बरस हे बरस नभा

बरस बरस हे बरस नभा
आषाढाचा मास उभा
आस आगळी धरतीला
भिजव प्रेमाने भुईगाभा

सळसळत्या झाडांवर बैस
पानोपानी दवास पैस
कळ्या फुलांच्या खळ्या होऊनी
हास पावसा तू ऐसपैस

तुझ्या प्रेमाचा गंध हुंगु दे
अन मातीचा सुगंध घे
गगन धरेच्या मीलनास या
मल्हाराचे तू छंद दे

सूर ओलिते ओल्या ओळी
ओले नाद हे ओल्या गायळी
शहारलेल्या सृष्टीमध्ये
उमलून येईल हृदय पाकळी

झरझर झरझर पाऊस झरता
कुठे सखी मज मनात स्फुरता
पाऊस संपे प्रीत तजेली
खुणा माधुरी जीवनी उरता

दि.०८/०७/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

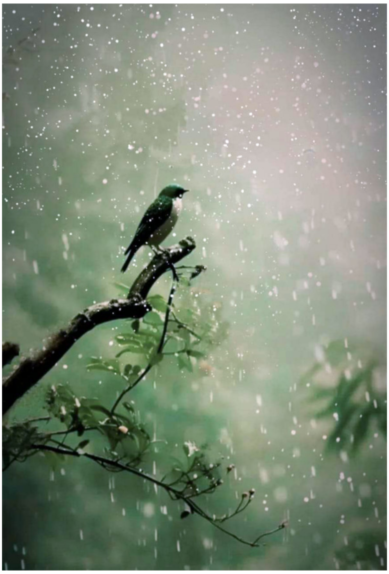

(१३)
जीव पावसातून गोळा

थेंबाच्या पडद्यामधले
गूज पावसाचे ऐकू
चिंब चिंब भिजताना जरा
निवांत सरी मध्ये टेकू

धूसर धूसर दिसेल सारे
तरीही पाणी स्पष्ट किती
स्पर्श हवासा मना दिलासा
जीवनाची संपेल भीती

एकच गाणे सुरेल त्याचे
टपटप सरसर सरीतुनी
अंगावरती थेंब पडावे
खळखळ झरणे दरीतुनी

कोठून येती पाऊस धारा
रिमझिम स्वर्गातून जशा
मरगळ फिटते आशा वाटते
चैतन्याची नवभाषा

केवळ पाऊस केवळ आपण
निव्वळ स्मृतीमय हिंदोळा
भिजल्या धारणीवरती भिजला
जीव पावसातून गोळा

दि.०९/०७/२०२४
सकाळी ०८.४३ वा.

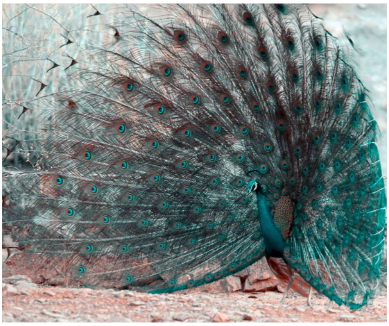

(१४)
प्रिया मनाचा पिसारा

सरसर धारा पाऊस गारा
अंगास ये शहारा
नाचत राही आतून फुलला
प्रिया मनाचा पिसारा

अवखळ किती प्रिया रे
ही पावसाची खोडी
तुज भेटीची तो लावे
माझ्या मनास गोडी

जळ ओघळून जाता
देते किती दिलासे
मागू कसे तुझ्याशी
गुज भेटीचे खुलासे

संपेल का दुरावा
आता न राहवे रे
जावे मिटून कोशी
ना विरह साहवे रे

म्हणतात पावसाचा
लाभे जिवा सहारा
हातात हात येता
लाभे मना किनारा

दि.१०/०७/२०२४
रात्री ०९.२५ वा.

(१५)
गोड पाखरू की अप्सरा

चल ना काडी काडी जमवून
बांधू आपुल्या माडीला
सखे साजणी सोबत असशील
प्रीत घरत्याच्या जोडीला

येईल पाऊस किती बरसावा
घरात आपल्या राहू ग
आणीन दाणे चोचीतून मी
चित्र गोड ते पाहू ग

स्वप्न घराचे तुझे नी माझे
चल लवकर ग पूर्ण करू
ऋतू कोणता जरीही आला
मिळुनी त्याला कवेत धरू

तुझ्यासवे मी जगतो जगणे
आनंदाने भराभरा
क्षणभर थांबू इथे विसावू
तुला पाहू दे प्रिये जरा

बघ राणी मज नजरेतून तू
गोड पाखरू की अप्सरा
अनुनय करतो तुझा सारखा
तुझाच मी प्रियवर ग खरा

दि.११/०७/२०२४
सकाळी ०८.४४ वा.

(१६)
पाऊस म्हणजे काय

भिजून हासल्या कळ्या फुलांना
पाऊस म्हणजे काय
हळूच पुसावे जरा विसावे
समजून घ्यावे उपाय

दलादळातून उत्साहाचे
फुटतील नवे खुमार
दवबिंदूंच्या अवखळ खोड्या
नवेच त्यांचे धुमार

धारा थोड्या तारसुरांनी
तालातून वाहतील
तशाच लज्जा गालावरची
भ्रमर कुसुम पाहतील

नव संदेशा नव्या त्या दिशा
अलगद स्वीकारून
डोलून जाईल फांदी हळवी
भावतुरे लेऊन

कधीतरी मग विश्रांती तो
पाऊस घेताना
स्मृती ओलसर आणिक गंधित
मातीस देताना

आठवून आषाढ नि श्रावण
संवत्सर जावा
पाऊस माझ्या काळजात हा
खोलवरी रहावा

दि.१२/०७/२०२४
सकाळी ०९.०१ वा.

(१७)
पाऊस गुडूप व्हावा

धो धो धो धो कोसळताना
भेट कुनाची घेतो
किती युगांचा विरह साहुनी
मीलनास तू येतो

आवर आवेगास पावसा
तुडुंब भरल्या सरिता
बरसून जाशील धुंदीमध्ये
तुझ्या प्रियेच्या करिता

भरून येईल आभाळाचा
ऊर तुझा दाटला
बरसण्यातल्या आनंदाने
चरम भाव गाठला

साक्षी होऊन सृष्टी सारी
शहारली अंगाने
नवे उमलणे नवेच फुलणे
नव्या नवेल्या रंगाने

घेत विसावा देई दिलासा
किंचित विराम घ्यावा
पुन्हा प्रियेच्या बाहुंमध्ये
पाऊस गुडूप व्हावा

दि.१९/०७/२०२४
सकाळी ०८.३२ वा.

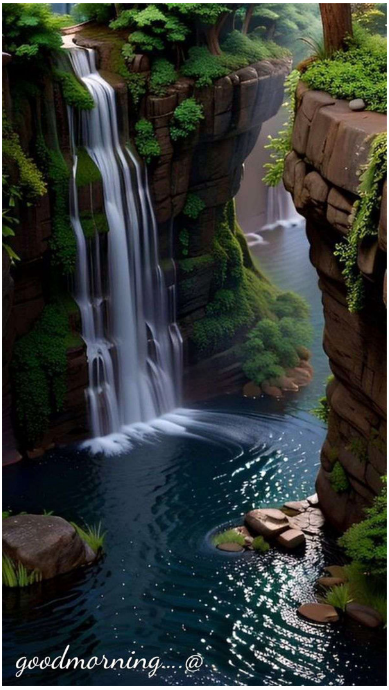

(१८)
मधुर मधुरतम माधुर्याची

ओथंबून मग येणे म्हणजे
प्रपात पहावे होऊन
वर्षा होता प्रीतीभरली
मस्त घ्यावे की न्हाऊन

सोडून द्यावे झोकून थोडे
स्वतःस उंचावरुनी
खळखळ अवखळ भावप्रवाह ते
मुक्त मोकळे करुनी

रूप वेगळे स्वरूप होते
निजरूपाची गोडी
अनुरागाची सृष्टी फुलता
लाली उमटते थोडी

मधुर मधुरतम माधुर्याची
ओढ जिवा मग लागे
मन हे वेडे अजून थोडे
वेड्यासम का वागे

क्षणात विरतील ताप युगाचे
पुण्य फळाला येईल
सुखद क्षणांची रेलचेल मग
सुखासुखी बघ होईल
सखया, सुखासुखी बघ होईल

दि.२२/०७/२०२४
रात्री ११.२२ वा.

(१९)
थांब जरा तू राजा वरुणा

सरीत सर मिसळुनी ती झरते
झरझर पाऊसधारा
पिसाट होतो बेकाबू का
बेभान तुफानी वारा

मनात पाऊस भीती ओलसर
गुडूप घरातून होणे
कुठे पुराच्या धोक्यापायी
पाय माघारी घेणे

कडकड कडकड विजा चमकती
काळोखात दामिनी
रुद्र भयानक वाटून जाते
मुसळधार यामिनी

काय ठरविले आभाळाने
जलमय सृष्टी व्हावी
पाणी पाणी जिकडेतिकडे
आणीबाणी कळावी

थांब जरा तू राजा वरुणा
बरसत किती रे राहशील
जीव टांगणी नदी अंगणी
अंत कितीसा पाहशील

दि २५/०७/२०२४
सकाळी ०९.१६ वा.

(२०)
भीज पावसाची

भीज पावसाची शीतल शहाऱ्याची
धुंद राहण्याची ही संगती अशी
गाभुळला ऋतू जाई उतू उतू
भावनांची हुतुतू संमती कशी

धुरव्यात धुकं काळजाचं ठोकं
बधिरलं अंग अंग दंग होत बसं
नजरेत लाज तिचा दाटलाय साज
कोपऱ्यात डोळ्याच्या अलवार हसं

छत्रीत एका, बिलगून एकमेका
तुझ्या माझ्या भावनांचा,
उंच उंच झोका
जरा जरा थांब, जाऊ दोघे लांब लांब
बरसात प्रीतधारा, मधुरसा मोका

दिनरात हवा, आशा पाखरांचा थवा
बेहोशीचा नवा, रंग सांग सख्या मला
काय तू बोलावे, काय मी सांगावे
शब्देवीण गूज माझे, कळावे की तुला

ऋतू पांघरावा, थंड तुषार फवारा
अत्तराचा फाया, उडे मातीतून सारा
टवटवी फुलवीत, आली नाचत उडत
बावरून गेली की ही वर्षाव धारा

दि.२७/०७/२०२४
सकाळी ०८.२१ वा.

(२१)
पाऊस म्हणजे गूज जीवाचे

अशा उडाल्या छत्र्या रंगीत
नाचत आकाशात
इंद्रधनुचे रंग सांडले
धूसर प्रकाशात

रंग बरसले अवनीवरती
उत्साहाचे सात
गेली मरगळ नभांगणाने
धरला धरणी हात

हासू फुटले खुदकन जलदा
हास्य धबधबे फार
अवकाशाचे आनंदून मग
पदर शहारले चार

झाडांवरती मुग्ध पल्लवी
वसने खुललेली
जलधारांच्या लाडिक नादे
सृष्टी भुललेली

धुतल्या रस्त्यावरून धुतले
स्वप्न जरा मळलेले
पाऊस म्हणजे गूज जीवाचे
जीवास ते कळलेले

दि.२८/०७/२०२४
सकाळी १०.३२ वा.

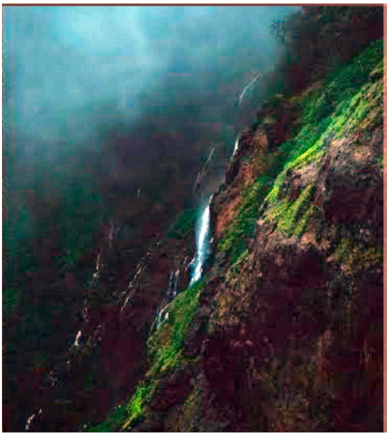

(२२)
काळजाचे पिकलेत ओलसर गरे

डोंगराला जाग आली वाहतात झरे
काळजाचे पिकलेत ओलसर गरे

टणकशा देहावर पावसाचा शेला
मनातुन पर्वत ढगातचि गेला

आली बागडत कशी मिठीतुन राणी
पावसाची कानामध्ये त्याच्या गात गाणी

कोणी कसे फिरकेना उन्हाच्या झळात
एकटाच डोंगुर हा विराण काळात

आता सुखे अंग त्याचे मोहरून गेले
पांग फिटताना डोळे भरभरून आले

दि.२९/०७/२०२४
सकाळी ०८.३१ वा.

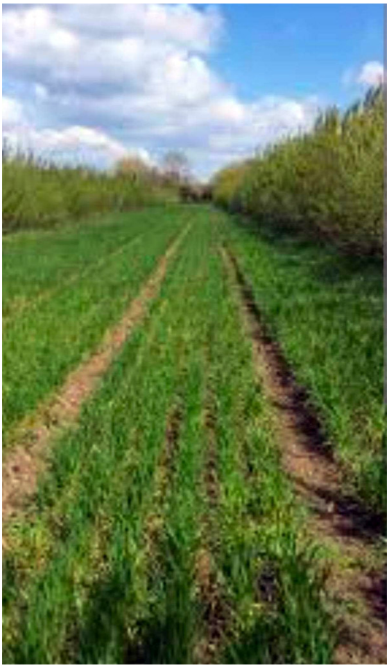

(२३)
जावळाचे शेत

जावळाचे शेत उगवून किती डोले
पावसाच्या संगतीने हिरवाई बोले

आकाशाला टेकायचे मनी रोपट्याच्या
जमिनीशी नाळ मुळे बांधलीत त्याच्या

मधे वारा खेळवितो पाळण्यात बाळं
कवळ्याशा अंकुरांचे तान्हुले की चाळं

हसतात बोलतात खेळतात रोपं
पावसात जगायाचं आहे किती सोपं

नको दडी मारू बाबा हिरमुसतील
सुकूनिया पात्या रडू मुसमुसतील

दि.३०/०७/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(२४)
पाऊस हा दुराव्याची दोर कशी तोडी

भिजलेल्या पंखातली झेप ओली ओली
उंच आकाशात जाता काळजाची खोली

मेघ वाहतात किती जळांच्या पखाली
बरसून हलकेसे वारे कोण घाली

घरट्यात कोण आहे चिवचिवणारे
चारा ओला माया ओली डोळे दिपणारे

काडी काडी घर माडी मन मन जोडी
पाऊस हा दुराव्याची दोर कशी तोडी

उघडून खिडकीशी विसाव्या पहावे
आत ऊबदार पावसाळ्यात रहावे

दि.३१/०७/ २०२४
सकाळी ०९.२० वा.

(२५)
पाऊस वेडा वागे

मीऽऽ तूऽऽ पाऊस छत्री
आठवले ना काही
कधीकाळचा पाऊस वेडा
अजून मनात राही

सरी ओघळल्या लाजलाजुनी
अंगावरती शहारा
तशात छेडीत खोडी काढतो
मस्त धुंदला वारा

पानोपानी राग पसरला
मल्हाराचा मधुरसा
धुक्यात हरवून जाते सकाळ ही
रस्ता रोजचा दूरसा

ओल्या ओल्या मातीमधल्या
अत्तरदाण्या खुलल्या
कुठे लाजवंतीच्या गाली
मीलन कलिका फुलल्या

येतो पाऊस गवाक्ष साक्षी
ओघळते ना वर्षा
आसुसलेले जीव भेटता
किती उत्सुकता स्पर्शा

मनात माझ्या अजूनही तो
पाऊस वेडा वागे
आठवणींनी पुन्हा नव्याने
प्रीत मनातून जागे

दि.०३/०८/२०२४
दुपारी १२.३१ वा.

(२६)
एक गुलाब जो

गुलाब भिजला दवबिंदूंनी
थरारल्या पाकळ्या
रंग खुलावा इतुका सुंदर
नाजुकशा ग कळ्या

वर्षाराणी भिजवीत जाते
चिंब रानावना
बहर खेळवी ऋतू गंधाचे
भुरळ वेडी मना

जरी काट्यांवर जगणे आहे
पहा गुलाबाचे
हासत रहाणे उमलत जाणे
धुंद गुलाबाचे

हिरव्या कच्या पानांवरती
हिरवाई मांडली
अत्तर कुपी ही दरवळलेली
कुणी कधी सांडली

एक गुलाब जो तुझ्या नि माझ्या
काळजात राहिला
किंचित लाजून खळाळलेला
तेंव्हा मी तो पाहिला

तू मी, मी तू, गुलाब संगे
मंद्र चांदणे होते
तुझे नि माझे हृदय जोडले
उधाणलेले होते

दि.१०/०८/२०२४
संध्याकाळी ०५.३४ वा.

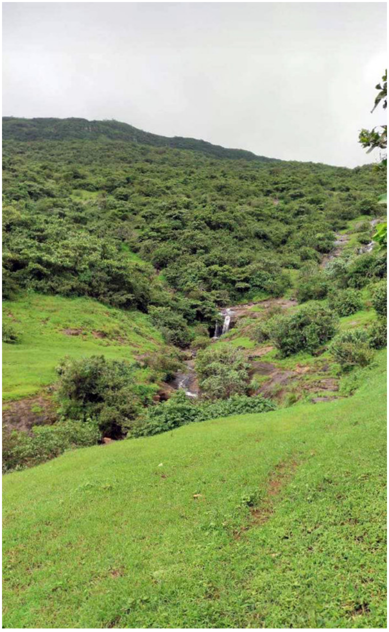

(२७)
वाट कुणाची पाहते धरणी

पावसातली हिरवळ कवळी
छटा निराळ्या सुंदर
कसे मी रमते त्या रंगातून
मोद मिळे अपरंपर

कुणी निर्मिले रंग अनोखे
बहर बहरुनी येते
वसुंधरा का प्रिया मीलनी
अशी मोहरून येते

अंगावरती हिरवी वसने
हिरवा शालू नेसून
वाट कुणाची पाहते धरणी
सजून धजुनशी बैसून

अंगाखांद्यावरी तियेच्या
प्रेमांकुर रुजताना
प्रियतम वर्षावात सखी
बेधुंद अशी भिजताना

अधरांवरती गीत तियेच्या
आपसूक उमटून येते
भेट अनोखी वर्षा ऋतूची
नयना मिटून घेते
ती नयना मिटून घेते

दि.१२/०८/२०२४
रात्री ११.५७ वा.

(२८)
जरा वळून पहावे

खळखळ अवखळ पाणी ओघळे
नाव धबधबा त्याचे
जोश होश उल्हास कोसळे
पहा तुषार तयाचे

त्या पाण्याला वेग कुठूनसा
कुठून आवेगही तो
किती उंचावर असतानाही
पडतो प्रवेगही तो

एक ताल एक सूर उमटतो
जलधारांच्या नादे
रम्य निवांतशा रानीवनी मग
गीत तयाचे गाजे

कुणी कधीतरी येते पाहण्या
रूप तयाचे अनावर
कसा घालावा मनास बांध हो
कसा ठेवावा आवर

कधीतरी होऊन धबधबा
मुक्त कोसळून जावे
पडता पडता उगमस्थाना
जरा वळून पहावे

दि.१३/०८/२०२४
रात्री ११.४८ वा.

(२९)
कविता अळवासारखी

सुचली कविता अळवासारखी
हृदयाच्या पानावर
तिज सौंदर्ये काळीज खुलते
ना ये भानावर

तिज सांभाळून ठेवण्यासाठी
लगबग अंतःकरणी
ती तर कविता शब्दांमधुनी
भाव चंचल की हरणी

सरसर येते सर कवितेची
जरा विसावत हृदयी
पटकन घेते ठाव कविता
रसिकांच्या सहृदयी

खुणा तिच्या त्या दवांसारख्या
शोभवून मज जाती
नाव फुकाचे माझे करण्या
शब्दखुणा मज हाती

भाव बोलके संदेशांचे
रसिकवरांच्या गावी
शोधत रहाता माझी कविता
ती वाट वाचकां दावी

पुन्हा नव्याने रोज च येते
सर ही कविता होऊन
दवबिंदूंशी नाते जडते
शब्दांर्थांना लेऊन

दि.१६/०८/२०२४
सकाळी ०९.१९ वा.

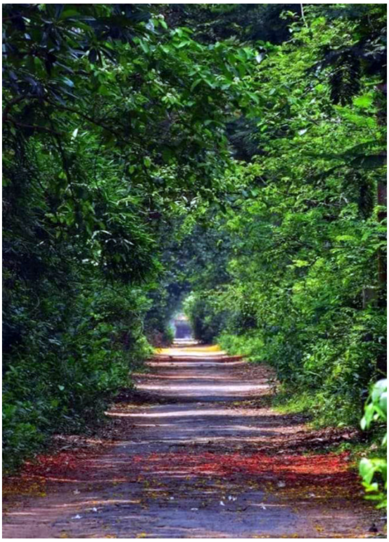

(३०)
चिंब ओल्या वाटेवरती

चिंब ओल्या वाटेवरती
मोती सांडलेले
बघ दवाचे थेंब चमचम
पल्लवीशी मांडलेले

स्पर्श ओले ओलीत्याचे
मेण वाटे मृत्तिका
गप्प होती जी उधाणली
काळजातून वृत्ती का

झाडे वेली डोलताना
थंड झुळुका वाहती
त्या गवतपात्या लाजुनी
प्रीतरंगी नाहती

डोकावून पाहे सविता
पावसाच्या अंगणी
इंद्रधनूच्या वाकलेल्या
त्या कमानी रंगणी

आज येतो गंध कोठून
मंद धुंद सारखा
त्या फुलांना त्या भुईला
होवो ना कधी पारखा

दि.२२/०८/२०२४
रात्री ११.४८ वा.

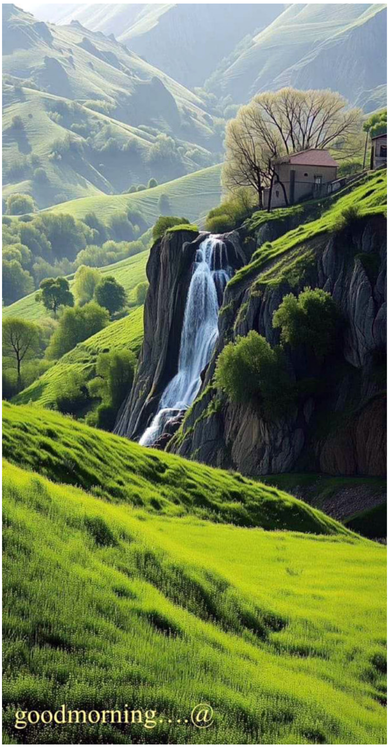

(३१)
बरवा श्रावण जन्मला

मोद भरला आसमंती
तो बरसला उन्मला
मास मधु येऊन जाता
बरवा श्रावण जन्मला

फिरती मधुकर पुंजिका
वनराणीच्या अंचला
पुष्पिकांना उमलविण्या
बरवा श्रावण जन्मला

पालवीच्या तोरणाला
कोंब वेडा दंगला
रंग हिरवे ओतण्याला
बरवा श्रावण जन्मला

ऊन पाऊस पाठशिवणी
इंद्रधनुचा कुंचला
चित्र देखणे रेखण्याला
बरवा श्रावण जन्मला

नभ धरेच्या भेटण्याची
आस वाढते चंचला
मीलनाच्या सोहळ्यातून
बरवा श्रावण जन्मला

दि.२३/०८/२०२४
सकाळी ०९.३१ वा.

(३२)
भरलेल्या मेघांची तोरणे

असा पाऊस मोहरून यावा
आयुष्याचा उत्सव व्हावा
थेंब कळ्या सुखाच्या बरसता
दाह पोळता विझून जावा

त्याची वाट किती मी पहावी
जीव कलिका सुकू न द्यावी
आस चातकी उरात राखत
सर अंगावरी ती झेलावी

स्पर्श शीतल गारवे धुंद
स्वप्नं उमलू पाहते मंद
मज हरीचा जडतो छंद
तीरी यमुनेच्या कृष्णगंध

आता जावे कुठे नि कशाला
वर्षा प्रीतीची हृदयी बंद
सारे करता समर्पणाला
अंतःकरणी आनंद कंद

अस्सा पाऊस दवाचा दूत
थेंब मोतीयाचे ओंजळीत
जरा थांबला दडून वेडा
हास हासत कवळ्या कळीत

फुले पावसाची वेचताना
मन ओलावून परिमळे
आठवांच्या नदीला भरते
वर शांत मनी खळखळे

एक पाऊस आत राहतो
कधी कोसळतो कधी नाही
भरलेल्या मेघांची तोरणे
थेंबपाऊस दाराशी काही

दि.२९/०८/२०२४
सकाळी ०७.४९ वा.

(३३)
वर्षाराणीचे चित्र मोहक

पाऊस भरल्या आभाळाला
सपान रंगीत पडलं
भुईवर लाजून फुलाफुलांचं
गोड गुपित हे घडलं

उमलून आल्या कळ्या कोवळ्या
रंग अंगात भरले
लाल, गुलाबी, शुभ्र नि पिवळे
पोपटी गाणे उरले

एक एकटा वृक्ष पठारी
साक्षी होत डवरला
पानोपानी त्याच्याही मग
उत्साह किती हो भरला

अंथरलेली दुशाल मऊ ती
कुसुम पायघडी होते
स्पर्श मुलायम नेत्रसुखाची
अजोड मनघडी होते

आभाळाचे बरस बरसणे
कलिका लतांचे झुलणे
सुरभीनेही मंदमंदसे
आसमंतास भुलणे

नयनांमध्ये जरा भरावे
थेंब दवाचे लोभस
चित्र असे का कुणी काढले
वर्षाराणीचे मोहक

दि.०४/०९/२०२४
सकाळी ०९.५४ वा.

(३४)
ये पावसा सुखाने

शिडकाव होत गेले
गेल्या झळा निमाल्या
ऐसेच होत जावे
सुख देत सरी आल्या

आयुष्य पोळलेले
आता मिळो दिलासा
संतप्त भावनांनी
बुडता हव्या त्या भासा

आभाळ भरून यावे
कुणी आपुलेसे की व्हावे
एक क्षणात सारे
संत्रास विलयी जावे

चमको नवीच तडिता
मेघात जळ खळाळे
आता मनात माझ्या
आशा नवी झळाळे

ये पावसा सुखाने
भिजवून जा तू आता
मी आठवे तुला रे
माझ्या मनात रहाता

दि.२०/०५/२०२५
रात्री ११.५४ वा.

(३५)
लावण्ये घडविले

पावसाळ्यातील सरी सराव्या
ओल्या रस्त्यातून
पसरून जावे धुके धुकेसे
काय दिसे त्यातून

गर्द केशरी पानांवरती
थेंब घसरती जेव्हा
पाने ओघळून येती खाली
अलगद ओली तेव्हा

दुरदूरवर कुणीच नाही
कुणीच सोबत येथे
तरी मनाने पुन्हा पुन्हा का
रमण्या जावे तेथे

ओल्या थांबांच्या ओळीतूम
पाऊस लिहितो गाणी
आपण पाहतो झरझर आले
मेघातून हे पाणी

सूर तयाचे मल्हारी ते
ताना टपटपताना
उंच कधी तर कधी खालचे
अवरोह आरोह घ्या ना

काळ्या काळ्या सडकेवरती
दर्पण कुणी ठेविले
पहा स्वतःच्या प्रतिबिंबाला
लावण्ये घडविले
तयाने लावण्ये घडविले

दि.१४/११/२०२४
सकाळी ०९.१२ वा.

(३६)

बेभान नको होऊस तू फार

किती कोसळशील धोधो करुनी
उसंत नको का तुला कधी
बोल पावसा टप टप वेड्या
झाले काय तुज सांग आधी

घेऊन येशी धारधारुल्या
अवनीवरती शिंपडण्या
जोर जरासा कमी असे तर
मिळेल फुरसत दव घडण्या

स्वच्छ न्हाऊनी धरा शोभली
तुझ्याच जलबिंदूंची कथा
अत्तर वाटे मृण्मयी धरणी
प्रीत दरवळे तिची तथा

तू येशी अन हिरवाईचे
कोंब उगवती नवे जरा
मनात टवटव आशा हिरव्या
ऋतू वर्षावाचाच खरा

प्रेम तुझे हे झेलून घेईल
वसुंधरा ही नाजुक नार
सहजी सुंदर तुला पेलण्या
बेभान नको होऊस तू फार

दि.२६/०५/२०२५
सकाळी ०६.५४ वा.

(३७)
पाऊसधारा ओलित वारा

पाऊसधारा ओलित वारा
गंध मातीचा दरवळतो
जलधारांनी आस बरसावीत
पाऊस मजसी का छळतो

पानेपाने दवात भिजती
तरारून उठते माती
आकाशाशी धरतीवरूनी
ओलाव्याची ही नाती

जसा वेडावून बरसून जातो
तसे भेटावे वाटे कुणी
ओल्या मिठीच्या खुणाही ओल्या
ओल्या भावनांना वेचुनी

मनात नाचून जातो मोरही
फुलती पिसारे रंगाचे
पाऊस येता मन बागडते
शहारलेल्या अंगाचे

तुझ्या धारेतून तुझ्या थेंबातून
मोहरून मन बावरते
तुझे बरसणे देई दिलासे
तप्त झळांतून सावरते

दि.२७/०५/२०२५
सकाळी ०९.०२ वा.

(३८)
प्रेम उतरले हवे हवे

मनास माझ्या नव्या नव्याने
नवीच वाटे उगाच साद
कुणी कोणत्या दिशेने देते
असे वाटते हळवी साद

उगाच येती सुगंध कोठून
वाऱ्यावरती सागर लाट
मनात उठती तरंग शीतल
आनंदाचे वाहून पाट

फुले उमलती रंगही खुलती
फुलपाखरू होते मन
पाऊस पडता मातीमधले
गंधित माझे मन कण कण

आता कुणाच्या हाका ऐकून
असे वाटते गाव मिळे
कुणी सोबती असले तर मग
जगण्यासाठी नाव मिळे

असेच पहावे शून्यामधुनी
चितारलेले चित्र नवे
असेच वाटे नजरेमध्ये
प्रेम उतरले हवे हवे

दि.२८/०५/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(३९)
स्मृती ओलसर उरते ही

थेंब जळाचा मोती टपोरा
फळावरी जो आहे थवकला
गळण्याआधी ढळण्याआधी
पाहे मिळविण्या जीव चिमुकला

येते वर्षा घेऊन हर्षा
ओल्या स्पर्शा गंध असे
जीव नव्याने जगण्यासाठी
धडपड सृष्टीचीच दिसे

पानापानावरून चालते
थंडाईची नवलाई
घरट्यामध्ये पिलं नाचती
छत्र पंखाचे धरे आई

ऊब जराशी हवी वाटते
आपुलकीची जवळीकता
वर्षावाने जलधारांच्या
रटाळ जीवनी आगळीकता

थांबून जाती वाटसरू अन
वाट मोकळी ठरते ही
पाऊस येतो जातो आणिक
स्मृती ओलसर उरते ही

दि.३०/०५/२०२५
सायं. ०७.०४ वा.

(४०)
किती पावसाळे हे यावे

पाऊस आला घेऊन ओला
सुगंध दरवळणारा
मनात नाचे मोर फुलोरा
मोद हा सळसळणारा

घे पानांची छत्री हिरवी
बरव्या पाऊसधारा
सांग सखे चल घेऊ आडोसा
प्रीत वर्षाव सारा

जलबिंदूची सरगम ऐकून
गीत मल्हार गाऊ
तुला हवे तर राणी माझी
चिंब वर्षावी न्हाऊ

चोचीमध्ये थेंब गारवे
मस्त तुषार उडावे
पावसात ह्या आनंदाचे
मेघ बरसू पडावे

सोबत बसुनी धुंदीमध्ये
स्वप्नं घरटे विणावे
किती पावसाळे हे यावे
नाते रुजुनी जावे

दि.०७/०६/२०२५
रात्री ११.५३ वा.

(४१)
मनातल्या श्रावणाला

मनातल्या श्रावणाला
श्रावणाची आस का
बरसू दे कधीही तो
साजनाचा भास का

येते आभाळ भरून
माझ्या मनाच्या गगनी
शहारली होते राजा
तुझ्या स्मृतीने साजणी

मग दव होत येती
क्षण सुंदरांची माळ
तुझा माझा होतो कैद
मनी सुखाचा तो काळ

इंद्रधनू उमटते
सप्तरंगात प्रीतीच्या
सीमा ओलांडल्या तू मी
जगरहाट रीतीच्या

ऊन पावसाचा खेळ
त्याला जीवन हे नाव
राजा घेते ना मी तुझ्या
सांग काळजाचा ठाव

दि.२५/०६/२०२५
रात्री ०१.३० वा.

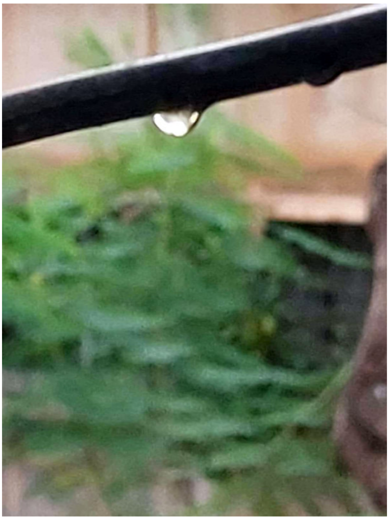

(४२)
थेंब थेंबा थेंबायन

थेंब सांगतो ना काही
आशा जगण्याची राही
जलाविना जीवनात
नाही काही राम नाही

थेंब जीव जन्मताना
गर्भगृही मातेच्या तो
थेंब थेंब रस मिळे
जीव वाढतो वाढतो

ओलाव्यात वाढ शक्य
ओलाव्यात नवा जन्म
काळजाच्या ओलाव्याची
आस प्रत्येका आजन्म

थेंबासाठी पावसाच्या
आसुसला चातक हा
थेंब पावसाचे होती
रान हिरवाई बहरा

थेंब साचतात तेंव्हा
होय नदी नि सागर
थेंब मेघमालिका नि
थेंब सुखाचे आगर

जीव जातानाही मुखी
चार थेंब थांबतात
थेंब थेंबा थेंबायन
थेंब सार सांगतात

दि.२९ ०६/२०२५
सायं ०५.२१ वा.

(४३)
नाहलेली जलपरी

रिमझिम रिमझिम पावसा
तू खुळा वेडा असा
ताप देत्या त्या उन्हाचा
तूच होशी रे दिलासा

आज भिजले चिंब ओली
मी अशी गेले सुखावून
आठवांच्या लाटेमध्ये
आपसूक गेले मी वाहून

थेंब अंगावरती झेलून
मी किती रे तृप्तशी
मोद सरिता वाहते मज
नित मनातून गुप्तशी

ओलसर मम कुंतलातून
गंध पवना तू वहा
राजसा डोळ्यात माझ्या
प्रीतवर्षा तू पहा

बरसू दे मेघातल्या त्या
थंड शीतल जलसरी
आज माझी मीच भासे
नाहलेली जलपरी

दि.३०/०६/२०२५
दुपारी ०४.२६ वा.

(४४)
स्त्री असे ऐसी सुजन्मा

पावसाच्या हे सरींनो
आज बरसून जा तुम्ही
या भुईवर अंग तुमचे
टेकवून मग द्या तुम्ही

बीज लपले जे असे ते
त्यास कुरवाळून घ्या
देत ओलावा तुम्ही त्या
थोडे कवटाळून घ्या

अंकुरांच्या कोंबकोंबा
चुंबुनी घेता जरा
जीव नवं जन्मास येती
हिरवाई लेऊन धरा

मग जरा त्या पर्वतावर
त्या नदीचे अंग व्हा
सागराच्या ओढीपोटी
साथ देण्या संग जा

भेटुनी आता तयाला
रूप वाफेचे धरा
स्त्री असे ऐसी सुजन्मा
सार्थ त्या जन्मा करा
हे सरींनो, सार्थ व्हा

दि.०४/०७/२०२५
रात्री ०९.३२ वा.

(४५)
आषाढातील पाऊसधारा

आषाढातील पाऊसधारा
मेघमाळ तोरणे अंबरा
झरझरणाऱ्या सरीसरीतून
एक प्रीतीचा वाहतो झरा

मधेच पडते ऊन चमकते
आणिक मध्ये तेज दमकते
आता वाटते गेला पाऊस
टपटप थेंब नर्तकी ठुमकते

इकडे वर्षा तिकडे उन्हाच्या
खेळ सोंगट्या सारीपाटाच्या
मग डोकावे इंद्रधनू अन
कळ्या फुलाव्या मनरंगाच्या

सांग सांगतो मास मनीचा
दूत हो सख्या मेघा सखीचा
दे संदेशा व्याकुळ गाथा
भाव जाण तू माझ्या मनीचा

अंगावरती येतो शहारा
श्रावणदारीऽऽ आषाढ पहारा
तप्त मनाच्या भूमीवरती
आषाढच हो नित्य उतारा

दि.०७/०७/२०२५
रात्री ११.४७ वा.

(४६)
येरे येरे तू पावसा

असा पावसाचा ओला
मार्ग भिजत चालला
तुझ्यावर प्रिये पुन्हा
सखा तुझा हा भाळला

घेत हातात ग हात
किती अंतर चाललो
किती जन्म अबोलाचे
बोल जोडीने बोललो

थंड झुळूक वाऱ्याची
तुला शहारून गेली
बट उडताना जरा
काय कानात बोलली

फुललेल्या बहराला
रंग मदनी चढला
तुझ्या संगतीत राणी
ओढा जगण्या वाढला

येरे येरे तू पावसा
रातीला नि रे दिवसा
कुशीतून माझ्या राहो
तिचा प्रेमळ भरोसा

दि.०८/०७/२०२५
रात्री १२.५७ वा.

(४७)
तुझे येणे वळवाचा पाऊस

तुझे येणेऽऽऽऽऽऽऽऽ
वळवाचा पाऊस
अचानक दिलासा देत
जाण्याचीही हौस

पण केवढी ती उत्सुकता
तुला सर्वांगावर झेलण्याची
दुःखाने पोळल्यावर
सुखाला पेलण्याची

कधी कधी वाटतं
असू दे विरहाचा दाह
मगच अचानक भेटीची
जन्माला या चाह

एक शिडकाव होऊ दे
तुझ्या वेडातल्या बरसण्याचा
सारा शिणवा जाऊ दे
माझ्याही तरसण्याचा

मग पुन्हा वाट पाहीन तुझी
चटक्यांना सोसत
मनात वळवाच्या सरींना
आसवांनी पोसत

दि.११/०७/२०२५
रात्री ११.५१ वा.

(४८)
मनी श्रावण हा राही

श्रावणातल्या उन्हाचा
थाट कुणी हो सांगावा
लपाछपी डाव चाले
आलो म्हणून कांगावा

आले वाटते झणीच
होते गुडूप ढगात
सरी पावसाच्या येती
आनंदून या जगात

बरसता धार ओली
ऊब उन्हेरी देते ना
आस श्रावणी मनात
जागा जिव्हाळी घेते ना

सार जीवनाचे जणू
खेळ क्षणाचाच सारा
आता पडे ऊन आता
सरीवर झुले वारा

सारे दिसते नि जाते
असते नसते काही
सारे सोडुनिया द्यावे
मनी श्रावण हा राही

दि.२१/०७/२०२५
रात्री ११.२९ वा.

(४९)
अधीर मन

अधीर मन सुधीर त्यास
राखून ठेवू कसे
सांग मी निवांत श्वास
राजा घेऊ कसे

कोसळता आठवणींचा
पाऊस रुणुझुणु गाता
मन माझे हे किती बांधू मी
तुझ्याच मागे जाता

उगाच वाटे आला की तू
मला कवेतून भरशील
तसाच माझ्या कुशीत तुही
सदैव जवळी उरशील

धडधड वाढून काळीज होते
वरखाली ते भाते
मन मीलनी रंगून जाते
मदन रतीचे गाणे

नाही आता सांभाळता
येतं मला माझं मन
उडू देते मीही त्याला
नवे नवे देत गगन

दि.३१/०७/२०२५
सायं ०६.४९ वा.

(५०)
पागोळ्यांचा नाद झरे

पागोळ्यांचा नाद झरे....
झरझर झरझर धार सरे
आठवणींच्या हिंदोळ्यावर
जीवन भासे रम्य खरे

पागोळ्यांचा नाद झरे......
तू येशील का सांग बरे
काळ्या मेघांतून सापडे
प्रथम भेट मल्हार ठरे

पागोळ्यांचा नाद झरे......
मिठी ओलसर गंध उरे
फुलात मिटल्या भावभावना
हळूच दरवळती अत्तरे

पागोळ्यांचा नाद झरे......
दाही दिशी सौरभ पसरे
मृद्गंधाच्या ओढीपोटी
स्वर्ग भूवरी हा उतरे

पागोळ्यांचा नाद झरे......
ताप कोणता मन विसरे
श्रावणसरीत तनु तरतरीत
गीत अधरी उमले हसरे

पागोळ्यांचा नाद झरे......
पागोळ्यांचा नाद झरे......

दि.१३/०८/२०२५
रात्री ११.४८ वा.

(५१)
धरतीचे ओलेपण

धरतीचे ओलेपण
दिले नभाने आंदण
तिचे हरपले मन
दूत झाले मेघागण

धारा बरसती कशा
थेंबथेंबातून आशा
स्पर्श होता देती हर्ष
भिजलेल्या दिशा दिशा

मेघ मल्हार छेडती
सूर नवे कानी येती
टप टप स्वर आता
नवे जन्मगीत गाती

कुस उजवते तिची
आत बीज तरारते
अंकुराचे कोंब आता
उरातून ती भरते

रंग हिरवा उमले
तिचा गर्भ पोसताना
माय माऊली धरित्री
सार्थ गंध हसताना

तीच वसुंधरा नवी
जणू येते जन्माला
ओलेपण बाईपण
आईपण सांगण्याला

दि.२०/०८/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(५२)

डोळा पाऊस मावेना

डोळा पाऊस मावेना
आभाळात घुसळण
इंद्रधनू पुसटसे
सप्तरंग मिसळण

डोळा पाऊस मावेना
सरीवर सरी येती
जुन्या आठवांनी मना
गावा अलगद नेती

डोळा पाऊस मावेना
तिथं घर भिजलेलं
एक अंगण आठवे
जिथे बाल्य रुजलेलं

डोळा पाऊस मावेना
मन माझं भांबावलं
एका क्षणी पावसाच्या
मागे मागे का धावलं

डोळा पाऊस मावेना
ऊत भावनांना फार
फिरे काळजात जणु
मोरपीस हळुवार

दि.२१/०८/२०२५
रात्री १२.३७ वा.

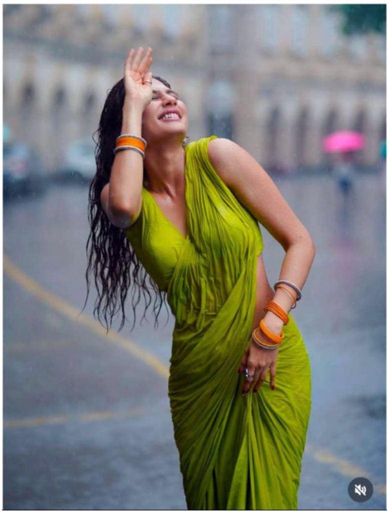

(५३)
मारू नको शर तू मदना रे

मारू नको शर तू मदना रे
सर सर मेघा आडून
दे सजनाला संगती माझ्या
सत्वर वेड्या धाडून

भिजले तनमन भिजला कणकण
रती देही हो उन्मन
भेट घडवुनी जरा होऊ दे
धुंद आमुचे मीलन

सहस्त्र कलिका उमलून येती
जणु एक समयाला
तो असला तर सोसून घेईन
तुझा मधुर प्रीत घाला

भिजल्या केसातून केवडा
उगाच का दरवळतो
ऋतू वर्षावी शीतल स्पर्शे
विरही जना तू छळतो

म्हणून म्हणते शर बरसू दे
सोबती राजस असता
उगाच मदनानले जाळीशी
काळजास मज नसता

दि.२२/०८/२०२५
रतेय ११.३९ वा.

(५४)
सर वरचढ पडे

जोर पावसाचा वाढे
वीज दमकून चढे
मेघ जोमात जोरात
सर वरचढ पडे
सर वरचढ पडे

झाडे हालती इतकी
वारे लोंबकळती की
झोके घेत राहती ती
कसे पिसाट पळती

आभाळात काळे काळे
खलबत चाललेले
त्याने उनाड ढगांना
बरसण्या पाळलेले

वीज विजाळून जाते
दात विचकून हसे
फासे भीतीचे कशी ती
फेकफेकते की असे

गडगडाटी ढगांच्या
झडतात मग फैरी
जलदांच्या वागण्याने
वाटतात ते हो वैरी

काळजात वीज एक
कळ जोरात चमके
ढग भयानक मनी
दात विक्राळ विचके

आता थांब बाबा थोडा
देई जगण्या उसंत
असे पिसाटल्यावानी
वागल्याने मना खंत

दि २४/०८/२०२५
रात्री १२.४३वा.

(५५)
इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी

इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी
स्वर्ग उतरतो धरणीवर
लोभस सुंदर वर्णसंगती
निसर्ग मोहक करणी तर

सात थरांचा असेल का तो
स्वर्ग म्हणूनी रंगही सात
सप्तसुरांनी देवही असतील
सुरेल ताना गीते गात

तिथे अप्सरा सप्त रंगांची
वसने लेऊनी मुरडत असतील
कला साधनेतुन त्यांच्याही
रंग नाचरे उधळीत असतील

देवस्त्रिया त्या कुलीन देवता
रंग सारे साधनेत भरुनी
भक्तीरंग अनुभवून देतील
रंग त्रिखंडी राहतील उरुनी

रंग मनाचे अंतरंगी मग
लेपून बसतील आणिक हसतील
रंग बाहेरी रंग आतुनी
श्रीरंगाचे अंशच असतील

दि.२५/०८/२०२५
रात्री ११.१७ वा.

(५६)
ओल्या पंखांची झळाळी

थेंब थेंब बरसले
नभ असे गाभूळले
ढगाढगाशी सुरात
गाणे पावशी जुळले

ऋतू आधी एक होता
आता भरवसा गेला
शरदात चांदण्याला
पावसाने झोका दिला

हवा हिवाळी ओलेती
चिंब दिवाळी चालली
कुणी मंदाकिनी आता
वेळी अवेळी गाळली

वेडी वर्षाराणी अशी
कधी कधीही बरसे
जीव थांब म्हणूनिया
आता जगण्या तरसे

या रे या पिल्लांनो जवळी
मोजा पावसाच्या ओळी
पांघरून किती घ्यावी
ओल्या पंखांची झळाळी

दि.१२/१०/२०२५
रात्री ११.४३ वा.

(५७)
सरी प्रीतीच्या साजना

पावसात ये निरोपा
जरा घेऊन रे मेघा
वाट सजनाची पाहे
जोड मीलनाच्या रेघा

थेंब थेंब सळसळे
मनी मदन उसळे
जलधारांनी वणवा
आत केवढा तो जळे

कसे कुणाला कळावे
विरहात झुरणे हे
उगाळून जीव वेडा
आसरूपी उरणे हे

येतं आभाळ भरून
तुला कितीदा स्मरून
आत पूर दाटतो नि
शांत राहते वरून

बरसू दे आता तुझ्या
सरी प्रीतीच्या साजना
दे ना दिलासा विरही
अधीरशा माझ्या मना

दि.१४/१०/२०२५
रात्री ११.४७ वा.

(५८)
नभ गाभूळ होताना

अंगावरती झेलून पाऊस
ओल गंधात आली
नवी तरतरी फुला पाकळीत
अंगा अंगात आली

रंग चमकले धुतले जाऊन
तरारल्या ह्या वेली
झाडे झाडे उत्साहाच्या
नव्याच रचती ओळी

मातीमधले सुगंध पसरून
आसमंतात उडती
एकच पाऊस तरी किती ही
सुंदर दृश्ये घडती

काय सांगते आभाळातील
मेघमालेची ओढ
ग्रीष्मामधल्या काहिलीवरती
औषध जणू हे गोड

मनात कधीतरी येते भरून हे
नभ गाभूळ होताना
आत झरून मग येतो पाऊस
भावधारा ल्येताना

दि.०४/०२/२०२३
रात्री ११.५३ वा.

(५९)
क्षणी सुवास सुखाचा

शिडकावा वळवाचा
हुळहुळणारी माती
गंध ओलसर नवा
सर हलकीशी हाती

गेला तापून हा जीव
आग ओकताना रवी
धारा घामाच्या वाहती
वळवाने आस नवी

आसमंत गंधाळतो
अत्तराच्या दाही दिशा
हुंगताना माती वाटे
किती मानावे त्या ईशा

कसे बदलून जाते
सारे हवेसे वाटते
काया शीतल होताना
मनी वर्षा दाटते

असा वळवसरींचा
पडो पाऊस सुखाचा
दुःख पोळताना देवा
क्षणी सुवास सुखाचा

दि.२१/०४/२०२४
रात्री १०.३० वा.

(६०)
बंद काळजाची कळी

हिरव्या अळूच्या पानावर
थेंब पाण्याचे जे चार
दव मोत्यांची शोभा ही
स्पर्श दिलाश्याचे गार

रेषा पानाच्या खुलती
पाने वाऱ्याशी डोलती
सृष्टीमध्ये शब्देविन
सारे सारेच बोलती

रंग उमलून येती
ऋतुभराला लेऊन
कळ्या हसतात तेव्हा
गोड फुले ती होऊन

गूज त्यांचेच चालते
एकमेकांशी प्रेमाने
पानं फुलं झुलतात
धुंद हवेशी जोमाने

वाटे दव मी की व्हावे
कधी कलिका फुलेही
बंद काळजाची कळी
अलगदसी खुलेही

दि.२४/०५/२०२४
रात्री १०.२२ वा.

(६१)
कृतज्ञ चरणी राहू

खडकालाही फुटती पाझर
पायतळी रोपटे
बीजामध्ये दडले काय ते
रंग रूप गोमटे

वर्षा होते चार मास परि
जीवन चाले निरंतर
काय व्यवस्था कोण निर्मितो
कृती त्याची अपरंपर

भूमातेच्या उदरी दडते
बीज गुप्त राहुनी
भाग्य फळावे तसे अंकुरते
कोंब ये डोकावुनी

निर्मळ जल तो देतो बरसून
कृपा त्याची ती जाणू
सतत प्रयासे त्या चरणावर
मनास नमवून आणू

चिंतन त्याचे सतत करावे
फुले उमलता पाहू
कुणा जमेल का किमया त्यासम
कृतज्ञ नेहमी राहू

ईश्वरा, कृतज्ञ चरणी राहू
तुझिया कृतज्ञ चरणी राहू

दि.१३/०७/२०२४
सकाळी ०९.३३ वा.

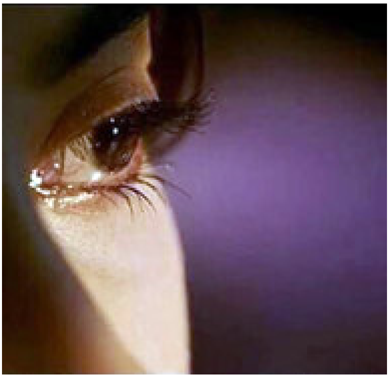

(६२)
डोळ्यात आसवे का

डोळ्यात आसवे का
ऐसे पुसू नको रे
खपल्या पुन्हा व्रणांच्या
काढू पुन्हा नको रे

गहिऱ्या खुपून बसल्या
ज्या वेदना तळाशी
वडवा जसा लपावा
वर शांतशा जळाशी

दुखणी किती जपावी
की हानी आठवावी
कित्येक भावनांची
गठडी का साठवावी

नसते कधीच उत्तर
भेसूर प्रश्न छळती
नियतीचे फासे कैसे
कोणास कधी कळती

दाबून ठेवलेल्या
अश्रूंस वाट देते
माझेच दुःख फिरुनी
भेटावयास येते

दि.०१/१०/२०२४
रात्री ०८.१० वा.

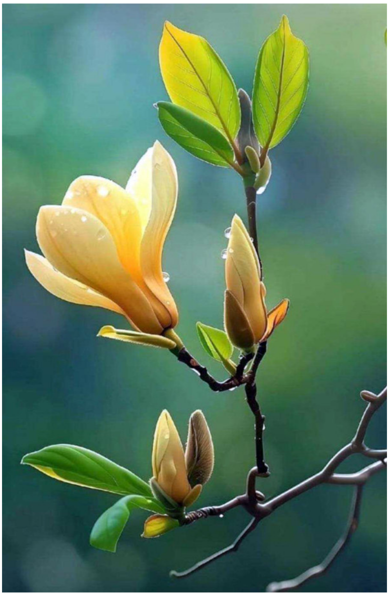

(६३)
सोनचाफ्या गंधबेड्या

सोनचाफ्या काय झाले ना कळताना
पावसाचे अंग झाले उमलताना

एक टोक फांदीवरले का गहिवरले
पान पान आठवांनी का थरथरले

एक गेला पानगळतीचा ऋतू जो
आसवांनी सांडला होता उतू जो

एकटा फांद्यासवे जगताच आला
बागडून मधुमास बहरा धुंद झाला

पल्लवांच्या विभ्रमांना रंग आले
कोवळाले नवनवाले कोंब आले

डोकवून आल्या कळ्या ज्या हासऱ्याशा
अन फुलांच्या हिंदोळी झुलल्या जराशा

पावसाने चुंबिले त्या पाकळीला
उमटूनी आल्या दवांच्या त्या खळीला

सोनचाफ्या लाजणाऱ्या लाजवेड्या
बांधती आम्हा तुझ्या रे गंधबेड्या

दि.२२/१०/२०२४
रात्री ०८.३७ वा.

(६४)
हातातल्या गुलाबाने

हातातल्या गुलाबाने
मोगऱ्याला खुणावले
गंधाने धुंद वारे
परिमळ दुणावले

तिच्या केशकलापात
गजऱ्याची वीण
गुलाबाची खोवण
ती रूपगर्विण

कपोलांचे स्पर्श तिच्या
जणू पाकळ्या
उमलून सहवासी
तिच्या येती कळ्या

गाणे कुणीतरी गाते
धुंद धुंद सूर
तिच्या ओढीलागी
माझ्या हृदयाला पूर

रंग तिचा गोरा गोरा
अंग चंदनाचे
गुलाबाचे स्पर्श तिचे
गीत स्पंदनांचे

सांगा तिला कुणीतरी
झुरतो मी इथे
देह मजजवळी परी
मन तिच्या तिथे

दि.१३/११/२०२४
रात्री ११.३४ वा.

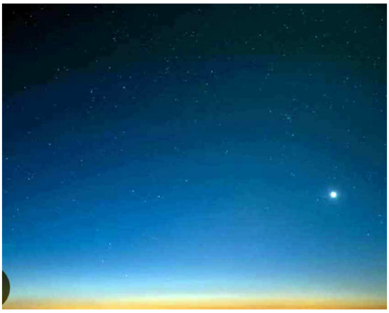

(६५)
जगणे खरे असावे

आता कुणास सांगा
भेटावयास जावे
प्रत्येक माणसाने
आपुल्याच कोषी रहावे

दुःखास वाट मिळणे
आता कठीण आहे
दुःखास आत दाबून
जगणे दिखाऊ आहे

गेले दिवस ते गेले
गप्पा नि भेटी होती
आले मनी ते बोलू
मनमोकळीच नाती

आता उगाच आखून
का घेतल्यात सीमा
ही बंधने फुकाची
जगण्याचा मार्ग धीमा

हसणे न असते आतून
खळखळ झरे ते आटले
जगण्यात राम नाही
ते बेगडीच वाटले

एकाकीपण उदासी
आतून घेरलेली
माया जिव्हाळा गेला
पोतेरी फेरलेली

जगणे खरे असावे
हसणे तसेच ओठी
आपुलकी वसावी
आभाळाएवढी पोटी

शब्दात जोडण्याचा
मधु गोडवा दिसावा
चेहरा खराखुरा हो
पारदर्शी हसावा

दि.०९/११/२०२४
सकाळी ०८.४३ वा.

(६६)

आनंद गंध पाणी

दिसलास स्पष्ट आता
गेले धुके विरून
आले समोर सारे
भेटीतले स्मरून

शीतल मधुर तराणे
आपुले इथेच घडले
प्राजक्त भावनांचे
अलगदसे हाती पडले

समजून घेत गेलो
उमजून रे नव्याने
आता उजळल्या वाटा
अन राती काजव्याने

वाटे नवीन आता
झाले रे तेच नाते
मीही आता नव्याने
त्या वाटेवरती जाते

माझ्या मनात कोकीळ
गातो वसंत गाणी
डोळ्यात पाझरे अन
आनंद गंध पाणी

ठेवा जपून ठेवून
तू ठेव दे मला ती
भेटन मीही तुजला
हवी प्रेयसी तुला जी

दि.०८/०८/२०२५
रात्री ०७.४३ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक - संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर - ४०० ००५

  ई-मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.** **(https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २0२0 प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित ''वैदिक साहित्याचा इतिहास'' (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्‌भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्‌भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

‘‘**साहित्यिक व्रत**’’ म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील ‘हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड’ मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक ‘विवाह संस्कार’ २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर ‘प्राचीन भारतीय समाज’, ‘सूर्य शक्ती और मानव’, ‘कौटिलीय अर्थशास्त्र’, ‘स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २’ ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी-जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड-गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग-निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप-स्वरूप (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन - भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन - भाग २), प्रमिला (धरती-आकाश), लाघव वेळा (सकाळ-संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया - कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग-१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात - डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये 'मंजु मंजिरी' आणि 'सर्ग निसर्ग' नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके -

(राधाकृष्ण) - श्रीरंग, कृष्णकांत, (वेळा) - तेव्हा, (मिश्र कविता) - कवडसा, मृण्मयी, अबोली, (ऋतू) - सहा सोहळे, नभ मोजताना, (गझल) - उल्का, (वाट) - जरा रेंगाळले, (रंग) - रंगतनु, (सर्वोत्कृष्ट कविता) - माझी कविता.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२–२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१
- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार २०१९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८

- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialsharebuttons
३	"आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे." साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/mah a_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/mah a_governor/status/143955 9859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान ‘प्रकाशवाटा’ या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी ‘प्रकाशमार्गा:’	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya- akademi-award-for- translation-autobiography- of-prakash- amte-poet-prof-dr- manjusha-kulkarni- prakashwata-zws- 70-2612674/lite/ ?utm_source=whatsapp_ web&utm_medium=social& utm_campaign=socials harebuttons
७	https://mr.wikipedi a.org	https://mr.wikipedia.org/ wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/ 6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/InfoVidarbha/status/1418559733921816580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री - डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/ITLxInwuJc ; https:/youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid=1266 533350529198id=10001517 6343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid= 4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम – ‘‘सर्ग_निसर्ग’’ ऑडिओ अल्बम – ‘‘मंजुमंजिरी’’	<https://vy6s8.app.goo.gl/ NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl /A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com /live/7-dyWQaLA?si=mid 7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग – १	https://youtu.be/TrNMBV_ ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग –२	https://youtu.be/NpvMk- Pu4dOs?si=typfHtOvNg- 1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : ९०
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : १३
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

• • •